

До 175-ліття Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Українська асоціація
черепно-щелепно-лицевих хірургів
(УАЧЩЛХ)

Ukrainian Association
for Cranio-Maxillo-Facial Surgery
(UACMFS)

Кафедра хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця

National O. Bohomolets
Medical University
Department of Oral,
Maxillofacial Surgery

Головний військово-медичний клінічний
ордена Червоної Зірки центр «ГВКГ»
Міністерства оборони України

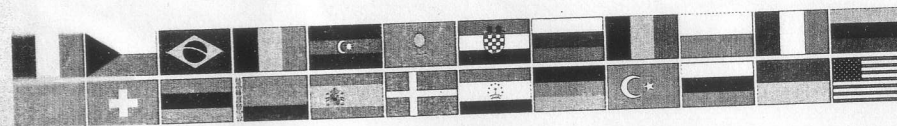

Main military and medical clinical of the Red
Star order center «GVKG» of
Ministry of Defence in Ukraine

III З'їзд УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ЧЕРЕПНО-ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВИХ ХІРУРГІВ

Матеріали з'їзду

17-18 травня 2013

Київ - 2013

дення і майбутнього, відсутністю можливості отримувати задоволення життя.

У значної частини пацієнтів мали місце порушення ритму сну, зниження апетиту, зниження апетиту. Слід зазначити, що моторний компонент основної тріади був виражений незначно і проявлявся переважно у втраті швидкості і швидкості виконання повсякденних завдань. Всі пацієнти відзначали і самі відмічали безпосередній зв'язок свого стану з проведенням оперативним втручанням і його наслідками.

У обстежених хворих суттєво змінювались міжособистісні відносини. Вони переставали спілкуватися з колегами по роботі, яку за станом здоров'я не могли виконувати, з давніми знайомими, дальньою родиною. Частіше нерідко переставали приходити до храму. Специфіка даної групи пацієнтів полягала в тому, що частина з них не спілкувалася з колегами по психіатричній палаті. Не тому, що вони у важкому стані, а тому, що або взагалі не розмовляли, або розмовляли погано чи навіть дуже погано, що мало для них певні фізичні, а частіше психологічні труднощі.

При сприятливому перебігу основного захворювання вся увага хворих зосереджувалась на їх зовнішності. Інколи домінували скарги з приводу неможливості нормального прийому їжі, ліків, на попадання їжі в носові ходи через носові шляхи. Коли такий стан тривав місяцями, роками все це негативно впливало на психіку пацієнтів навіть у випадку відсутності скарг. Підвищена залежність пацієнтів від думки оточуючих робила їх дуже уразливими і ранимими.

Враховуючи отримані дані про значну поширеність тривожно-депресивних розладів у хворих з дефектами щелепно-лицевої ділянки після оперативного втручання з приводу злоякісних пухлин, можна зробити висновок про необхідність залучення до ведення таких пацієнтів спеціалістів з області психічного здоров'я. Уже перед проведенням оперативного втручання такі пацієнти вимагають всебічного обстеження за участю психологів і психіатрів. Психопрофілактична та психотерапевтична робота з даним контингентом пацієнтів сприятиме підвищенню лікувальних результатів та якості їх життя.

**РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОМЕНЕВОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ
ОНКОЛОГІЧНИХ ХВОРИХ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ДІЛЯНКИ
З ДЕНТАЛЬНИМИ ІМПЛАНТАТАМИ**

*Левандовський Р.А., Беліков О.Б., Нагірняк В.М.,
Шановський А.М., Шевчук А.О.*

*Кафедра ортопедичної стоматології та кафедра біофізики та медичної
інформатики Буковинського державного медичного університету,
м. Чернівці*

Дентальна імплантація без сумніву за останні 25-30 років зробила величезний поступ вперед. На сьогоднішній день - це один з основних методів ефективної стоматологічної допомоги населенню планети [1,2]. Кожен день в світі встановлюється величезна кількість імплантатів пацієнтам всіх вікових груп від дітей (фіброзна дисплазія з відсутністю всіх або окремих зубів) до пацієнтів в гериатричному періоді життя - повна вторинна адентія. Разом з тим, у всіх вікових групах спостерігається ріст онкологічних захворювань зокрема в щелепно-лицевій ділянці [5,6,7,8]. В світовій науковій літературі на сьогоднішній день не зафіксовано жодного випадку, коли б дентальний імплантат став причиною злоякісного захворювання в порожнині рота.

Виникає питання стосовно ситуації, яка гіпотетично можлива і яка має місце на практиці щодо тактики та схем лікування пацієнтів з дентальними імплантатами в порожнині рота в щелепно-лицевій ділянці яких, з часом виникли злоякісні захворювання через іонізуюче випромінювання. Іншими словами чи можлива ситуація, коли наявність поодинокого чи великої кількості імплантатів в порожнині рота у онкологічного хворого буде сприяти отриманню очікуваного результату? Чи при застосуванні променевої терапії в певних дозах не буде випромінювання впливати негативно на особливо вразливі ділянки голови, якими є кришталік та зоровий нерв призводячи до погіршення зору? Чи може стати імплантат, або ортопедична металева конструкція джерелом наведеної радіації в порожнині рота після проведення курсу променевої терапії з лікувальною метою в щелепно-лицевій ділянці?

З приводу ризиків застосування променевої терапії при лікуванні хворих з металевими імплантатами та металевими зубними протезами використовуючи джерела можна констатувати наступне. Всю зміну

ортопедичну апаратуру (ОА), яка знаходиться в порожнині рота і є металевою або має металеві складові необхідно однозначно забирати з порожнини рота на час сеансу променевої терапії. Але, що робити з незнімними металевими конструкціями тим більше з імплантатами. Звичайно вони залишаться на своїх місцях. Щоб зменшити негативний, не бажаний вплив на тканини в ротовій порожнині користуються захисними екранами, які зменшують дозу опромінення здорових ділянок, назубними пластинковими капами які оберігають слизові оболонки від миттєвого контактного опіку та віддзеркаленого опромінення, особливо в місцях контакту слизової оболонки з металевими складовими (ОА). Тому, що далеко не завжди відомо, де у даної групи хворих здорові тканини межують зі зміненими в онкологічному аспекті.

Відомо, що сучасний дентальний імплантат, його ендосальна частина мають складну конфігурацію, що пов'язано з різноманітними потребами зумовленими закріпленням в ньому абатментів фіксуючими гвинтами. Крім того, сама поверхня імплантата в процесі різноманітної обробки (механічної кислотної і т.д.) отримала назву розвинутої тобто з точки зору механіки багатогранної. Від якої розсіювання пучка іонізуючого випромінювання неможливо спрогнозувати для будь-якої вибраної точки ні в сенсі обрахування дози, ні напрямку його поширення.

Звичайно, при наявності металевих імплантатів, збільшується розсіювання пучка фотонів іонізуючого випромінювання впродовж всієї процедури. І органи, які особливо чутливі до радіації (кришталик, очний нерв, спинний мозок у разі лікування різноманітних пухлин голови та шиї) отримують більшу дозу ніж передбачено лікувальним планом і попередніми розрахунками отриманої дози. Всі типові метали мають атомні числа (Z) вищі за ефективні атомні числа тканин людського тіла. Зокрема, ефективне атомне число для м'язів 7,42, для жирових тканин 5,92, для кісток 13,8. Тому металеві імпланти більше взаємодіють з потоком фотонів іонізуючого випромінювання в порівнянні з тканинами людського організму. Ступінь розсіювання та поглинання іонізуючого випромінювання також залежить від енергії рідіаційного променя.

Для виготовлення зубних протезів найчастіше використовують сталь (атомне число $Z=26$), а імплантатів- певні марки титану (атомне число $Z=21$). При використанні кобальтового апарату для проведення радіотерапії, енергія фотонів має дві характеристичні лінії : 1,17 і 1,33 MeV. При цих рівнях енергії фотонів, домінують два механізми їх затухання: Комптонівське розсіювання та поглинання з утворенням електрон-позитронних пар. Комптонівське розсіювання практично не залежить від атомного числа і є однаковим як для м'яких тканин, так і для кісток, так і для імплантів. 95 % енергії розсіяних фотонів припадає на долю Комптонівського розсіювання: енергія падаючих фотонів (5%) поглинається з утворенням позитрон-електронної пари. Цей процес залежить від атомного числа і пропорційний Z^2 . В матеріалах з більшим Z він більший ніж, наприклад, у м'язах, кістках і т.д. Враховуючи це все, можна стверджувати, що металеві імпланти можуть зменшувати суттєво (до 85 %) величину доз отриманих пухлиною та іншими частинами тіла. Це потенційно може призвести до того, що пухлина може отримати на 85% меншу дозу ніж потрібно при лікуванні.

Для того щоб пухлина отримала потрібну дозу, необхідно збільшити експозицію (час опромінення пацієнта), що призводить, у свою чергу, до збільшення дози здоровими тканинами. В тому, що існує ймовірність недотримання раковими тканинами необхідної дози, а здорові тканини отримують більшу дозу і виникає небезпека та ризик застосування променевої терапії при лікуванні онкохворих з імплантатами.

Щодо реакції металевих частин протезів чи імплантатів під час опромінення, і перетворення їх на радіоактивні ізотопи і, тим самим, на джерела постійного іонізуючого випромінювання (наведеної радіації), то це не може відбутися в умовах клініки. Тривалість дії радіації та доза на пацієнта обмежена тривалістю дії джерела іонізуючого випромінювання під час процедури. Тому, для чогось подібного необхідна ядерна реакція, що неможливо в межах лікувальної установи.